

ÖSYM SINAVLARINDA (1981-2002) SORULAN COĞRAFYA SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd.Doç.Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin ortaöğretimde öğrenimleri sırasında kazandıkları coğrafi bilgi ve becerileri ölçen ÖSYM coğrafya sınav sorularının çeşitli yönlerden araştırılmasıdır. Bu çalışmada, 1981-2002 yılları arasında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi sınavlarında (ÖSS-ÖYS) sorulan coğrafya soruları; yoruma veya temel coğrafi bilgiye dayalı olup olmadığı, konu alanlarına göre dağılımı ve hangi konu ile doğrudan yada dolaylı olarak ilişkili olduğu, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nca onaylanan ders kitaplarına ve ortaöğretim ders programlarına uygunlukları açısından değerlendirilmiş, tek ve iki aşamalı sınav döneminde sorulan coğrafya soruları karşılaştırılmıştır. Coğrafya sorularının konular açısından, ortaöğretim ders programları ve ders kitapları ile örtüştüğü saptanmıştır. Ancak bazı konuların daha ağırlıklı olarak ele alındığı ve özellikle 1.basamak sınavlarında yoruma dayalı sorulan coğrafya sorularının 2.basamak sınavlarına oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. ÖSS ve ÖYS'de sorulan soruların büyük çoğunluğunun konularla ilgili yorum soruları içermesi (%70.2-93.7), ortaöğretim kurumlarında yürütülen öğretmen merkezli ve teorik ağırlıklı coğrafya eğitiminin tekrar gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Sınavları (ÖSS ve ÖYS), Coğrafya Eğitimi, ÖSYM Coğrafya Sınav Soruları.

Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, BALIKESİR

AN EVALUATION OF GEOGRAPHY QUESTIONS ASKED IN SSPC EXAMS, 1981-2002

ABSTRACT

This paper aims at examining the OSYM (The Center For Student Selection and Placement) geography questions from different perspectives. All questions asked in both the SSE and the SPE exams between 1981 and 2002 were examined. The questions evaluated according to certain criterion. These were if the questions required knowing facts or some interpretation needed to get the answer right; distribution of questions in certain subjects and categories; to what subjects the questions were related directly and indirectly, and if they suited textbooks approved by the Ministry of Education's Committee on Training and to the secondary schools curriculum. The questions asked during the two level examination period were compared to one level examination. The results showed in terms of subject and secondary school curriculum and textbooks, the questions were appropriate. However, it was determined that some subjects were paid special attention and the questions required interpretation asked in the one level (OSS) exams than the two-level exams. The fact that most of the questions required some kind of interpretation (70 to 94 %) requires that theory oriented classes that are thought in the secondary schools be reevaluated.

Key Words: Exams Of The Center For Student Selection and Placement (OSS and OYS), Geography Education, OSYM Geography Exam Questions.

GİRİŞ

Yükseköğretim kurumlarına öğrenci alımı 1974 yılından bu yana ÖSYM tarafından yapılan üniversiteye giriş sınavları ile gerçekleştirilmektedir. Genç bir nüfusa sahip ülkemizde yükseköğretimde kontenjanların sınırlı olması nedeniyle, ortaöğretimden yükseköğretime geçişte sınav uygulaması bir zorunluluk hâlini almıştır. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında eğitim alabilmek için, orta öğretimini

tamamlamış öğrenciler "Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi" tarafından yapılan sınavda (1974-1980 yılları arasında tek sınav; 1981-1998 yılları arasında iki sınav) belirli bir puanı almak zorundadırlar (Morgil ve Atav, 1999:24). 1999 yılından itibaren tek basamaklı Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) ile yüksek öğretim kurumlarına yerleşmede öğrencinin "Orta Öğretim Başarı Puanı" da tercihi ve başarıyı etkilemektedir.

1999-2002 yılları arasında tek basamaklı sınav döneminde sorulan soruların derslere göre dağılımı Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1: 1999-2002 Yılları Arasında ÖSS'de Sorulan Soruların Derslere Göre Sayısal Dağılımı ve Yüzde Oranları

	Dersin Adı	Soru Sayısı	Oran (%)
Sözel Bölüm	Türkçe	45	25,0
	Tarih	19	10,5
	Coğrafya	16	8,9
	Felsefe	10	5,6
Sayısal Bölüm	Matematik	45	25,0
	Fizik	19	10,5
	Kimya	14	7,8
	Biyoloji	12	6,7
TOPLAM		180	100,0

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere 1999-2002 yılları arasında ÖSS'de sorulan toplam 180 soru içinde 16 soru ile coğrafya sorularının payı %8.9'dur. Sözel bölüme ilişkin toplam 90 adet soru içinde yaklaşık %18 oranında coğrafya sorusu bulunmaktadır.

1981-2002 yılları arasında ÖSS'de "Sözel Bölüm" içinde coğrafya sorularının payı %17 ile %19.5 arasında değişmiştir. Aynı dönemde tüm ÖSS soruları içinde coğrafya sorularının payı %8.5 ile %9.8 arasında olmuştur. 1981-1998 yılları arasında ÖYS'de "Sosyal Bilimler Testi" içinde coğrafya sorularının payı %30.5 ile %35.2 arasında, aynı dönemde tüm ÖYS

soruları ("Türkçe Testi", "Matematik Testi" ve "Sosyal Bilimler Testi") içinde coğrafya sorularının payı %11.5 ile %13.7 arasında değiştiği saptanmıştır.

Sınav uygulamalarının başladığı 1974 yılı ile 1980 yılları arasındaki tek aşamalı sınava ilişkin dönem dışında, 1981 yılından 2002 yılı sonuna kadar ÖSYM tarafından yapılmış olan sınavlarda sorulan coğrafya sorularının değerlendirilmesi, tek aşamalı yada tekrar iki aşamalı sınava geçilme olasılığında uygulanacak olan sınavlarda coğrafya sorularının hazırlanmasına katkıda bulunabilecektir.

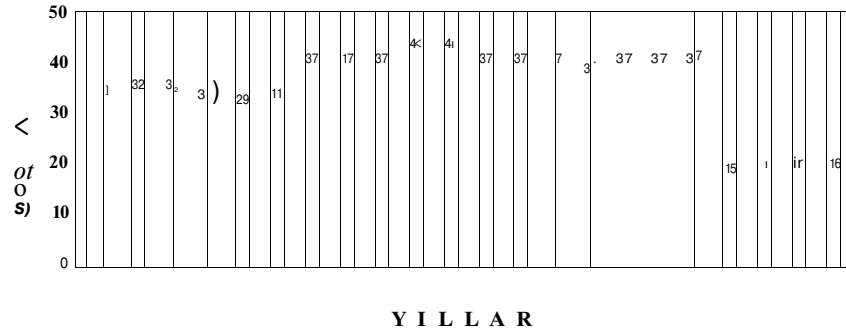
MATERYAL VE METOD

ÖSYM sınavlarında (ÖSS ve ÖYS) sorulan soruların genel özelliklerinin incelenmesi amacıyla 1981'den günümüze sorulan coğrafya soruları toplanarak, soruların yıllara ve konu alanlarına göre dağılımı ile temel teorik coğrafya bilgisine veya yoruma dayanıp dayanmadığı analiz edilerek, tablolar halinde verilmiştir.

Bu çalışmada, değerlendirmeye alınan 1981-2002 yılları arasındaki, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi sınavlarında (ÖSS-ÖYS) sorulan coğrafya sorularının konulara ayrımı ve çözümleri araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Konulara göre dağılımın, mevcut coğrafya ders programlarına ve ortaöğretim coğrafya ders kitaplarına uygunluğunu belirlemek amacıyla MEB Talim Terbiye Kurulu'nun 1992 yılı "Ortaöğretim Kurumları Coğrafya Programı " (MEB, 1992a) ile ortaöğretim ders kitapları (Atalay, 2000a; Atalay, 2000b; Atalay, 2001; Araş v.d., 2000; Araş ve Çalışkan, 2001) karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Üniversite sınavlarının iki basamaklı yapıldığı 1981-1998 yılları arası toplam 632 coğrafya sorusu, tek basamaklı sistemin uygulandığı 1999-2002 yılları arasında toplam 63 coğrafya sorusu sorulmuştur. Ek 1 'de (Tablo 2) görüldüğü gibi ÖSYM sınavlarında 1981-2002 yılları arasında sorulan coğrafya sorularının toplamı ise 695'tir. 1981-1998 döneminde coğrafya sorularının yıllık ortalaması 35.1; 1999-2002 yılları arası sorulan coğrafya sorularının yıllık ortalaması ise 15.75'tir (Şekil 1).

Şekil 1: ÖSYM Sınavlarında (1981-2002) Sorulan Coğrafya Sorularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1'de 1981-2002 yılları arasında ÖSYM sınavlarında sorulmuş coğrafya soru sayılarının yıllara göre dağılımı verilmiştir. Yıllara göre dağılımda soru sayıları, tek basamaklı sınavın uygulandığı 1999-2002 yılları arasında 15-16 sorudan oluşmaktadır. İki basamaklı sınavın uygulandığı 1981-1998 yılları arasında 1985 yılı 29 coğrafya sorusu ile en az coğrafya sorusunun sorulduğu yıldır. Toplam 40 coğrafya sorusunun sorulduğu 1990 ve 1991 yılları en çok coğrafya sorusunun sorulduğu yıllardır.

Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi'nin 1981-2002 yılları arasında sorduğu coğrafya sorularının (ÖSS-ÖYS toplamı) yıllara ve konu alanlarına

göre dağılımı Ek 1'de (Tablo 2), 1981-2002 yılları arasında ÖSS'de sorulan coğrafya sorularının yıllara ve konu alanlarına göre dağılımı Ek 2'de (Tablo 3), 1981-1998 yılları arasında ÖYS'de sorulan coğrafya sorularının yıllara ve konu alanlarına göre dağılımı Ek 3'te (Tablo 4) verilmiştir. Ekte yer alan tablolarda (Tablo 2,3,4) görüldüğü gibi konu alanları 39 grup altında toplanmıştır. Sorulan soruların konu alanlarına dağılımı, MEB Talim Terbiye Kurulu'nun 1992 yılı "Ortaöğretim Kurumlan Coğrafya Programı" (1992a) ile ortaöğretim ders kitapları karşılaştırılarak düzenlenmiştir.

Ek 1'de (Tablo 2) ÖSYM sınavlarında 1981-2002 yılları arasında sorulan coğrafya sorularının konu alanlarına ve yıllara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Konu alanlarına göre sayısal dağılımda ciddi bir farklılık olduğu görülmektedir. "Türkiye'de Tarım" konusu toplam 79 soru ile (%11.4) en çok sorunun hazırlandığı alanı oluşturmakta, bunu toplam 54 soru ile (%7.8) "Harita Bilgisi" konusu, 40 soru ile (%5.7) "Türkiye'nin Nüfusu" konusu, 37 soru ile (%5.3) "Coğrafi Koordinatlar" ve "Genel İklim Özellikleri ve İklim Tipleri" konuları ve 27 soru ile (%3.9) "Yerin Şekli ve Hareketleri" konusu izlemektedir. ÖSYM sınavlarında soruların konulara göre dağılımlarının analizi sonucu "Türkiye'de Tarım" konusu ile ilgili soruların 1999, "Harita Bilgisi" konusu ile ilgili sorularında 1996 ve 1999 yılları haricinde tüm yıllarda sorulduğu gözlenmiştir.

Ek 2'de (Tablo 3) ÖSS'de 1981-2002 yılları arasında sorulan coğrafya sorularının yıllara ve konu alanlarına göre sayısal dağılımları verilmiştir. "Türkiye'de Tarım" konusu toplam 40 soru ile (%12.1) en çok sorunun çıktığı alanı oluşturmakta, bunu toplam 29 soru ile (%8.7) "Harita Bilgisi" konusu, 21 soru ile (%6.3) "Türkiye'nin Nüfusu" ve "Coğrafi Koordinatlar" konuları, 18 soru ile (%5.4) "Genel İklim Özellikleri ve İklim Tipleri" konusu izlemektedir. Konu alanlarına göre sayısal dağılımda ciddi bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. ÖSS'de soruların konulara göre dağılımlarının analizi sonucu "Türkiye'de Tarım" konusu ile ilgili soruların 1995, 1998 ve 1999 yılları haricinde tüm yıllarda sorulduğu gözlenmiştir.

Ek 3'te (Tablo 4) ÖYS'de 1981-1998 yılları arasında sorulan coğrafya sorularının yıllara ve konu alanlarına göre sayısal dağılımları verilmiştir. Konu alanlarına göre sayısal dağılımda önemli bir farklılık olduğu görülmektedir. "Türkiye'de Tarım" konusu toplam 39 soru ile (%10.8) en çok sorunun hazırlandığı alanı oluşturmakta, bunu toplam 25 soru ile (%6.9) "Harita Bilgisi" konusu, 19 soru ile (%5.2) "Türkiye'nin Nüfusu" ve "Genel İklim Özellikleri ve İklim Tipleri" konuları izlemektedir. ÖYS'de soruların konulara göre dağılımlarının analizi sonucu "Türkiye'de Tarım" konusu ile ilgili soruların tüm yıllarda sorulduğu gözlenmiştir.

Sorular incelendiğinde bilhassa "Harita Bilgisi", "Coğrafi Koordinatlar", "Yerin Şekli ve Hareketleri" konularında farklı yıllarda sorulan bazı soruların birbirine çok benzer olduğu tespit edilmiştir. ÖSYM sınavlarındaki coğrafya sorulan ezbere dayalı bilgiden çok, konuları iyi kavramış olmayı, iyi mantık yürütebilmeyi gerektiren yani üst düzey zihinsel becerileri gerektiren sorulardır. Ağırlıklı olarak ezbere dayalı bilgi içeren programlar bu durumlarıyla coğrafya sınav soruları ile ters düşmektedir.

ÖSYM sınavlarında en az sınav sorusunun sorulduğu konu alanları ve bu konulara ilişkin soru sayıları şöyledir: "Yeraltı Suları ve Kaynaklar", "Hava Kütleleri", "Ticaret Coğrafyası", "Turizm Coğrafyası", "Türkiye'de Su Ürünleri", "Türkiye'de Ticaret", "İç Kuvvetler" konularına ilişkin 3'er soru; "Toprak Erozyonu ve Korunma", "Göller ve Barajlar", "Coğrafi Konum ve Etkileri", "Karstik Şekiller", "Ulaşım Coğrafyası", "Türkiye'nin Stratejik Durumu", "Türkiye Toprakları", "Türkiye'nin Yeraltı Suları ve Kaynaklar", "Karalar ve Denizler" konularına ilişkin 2'şer soru; "Jeopolitik", "Evren, Güneş Sistemi, Ay", "Rüzgarlar ve Şekillendirici Etkisi", "Toprak Tipleri", "Çevre Sorunları ve Çözümü" konularına ilişkin 1'er soru sorulmuştur.

Ortaöğretim coğrafya müfredat programında ve dolayısıyla coğrafya ders kitaplarında yer alan ancak 1981 den günümüze ÖSS ve ÖYS'de sorulmayan konu alanları; "Coğrafya'nın Tanımı ve Bölümleri",

"Coğrafya'nın Konusu ve Gelişimi" ile "Milletlerarası Kuruluşlar ve Türkiye" dir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere ÖSYM sınavlarında sorulan toplam 695 coğrafya sorusunun 375'ini (%54) Genel Coğrafya, 320'sini (%46) ise Yerel Coğrafya konuları oluşturmaktadır.

Tablo 5: Coğrafya'nın Ortaöğretim Programlarında Sınıflandırılması Esasına Göre ÖSYM Sınav Sorularının Sayısı ve Yüzde Oranları

Alanlar	Soru Sayısı	Oran (%)
Genel Coğrafya	375	54
Yerel Coğrafya	320	46
TOPLAM	695	100

1.Basamak sınavlarında sorulan soruların %45.3'ü Lise 1, %16.4'ü Lise 2, %38.3'ü Lise 3 konularından, 2.basamak sınavlarında sorulan soruların %44.2'si Lise 1, %18.5'i Lise 2, %37.3'ü ise Lise 3 konularından sorulmuştur. Sonuç olarak 1. ve 2. basamak sınavlarında sorulan soruların liselerdeki sınıflara göre dağılımında yüzde paylarının birbirine çok yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 6: ÖSYM Sınavlarında (1981-2002) Yıllara Göre Coğrafya Sorularının Genel Özellikleri

Yıllar	Yorum Soruları		Temel Bilgi Soruları		Yıllar	Yorum Soruları		Temel Bilgi Soruları	
	Soru Sayısı	Oran (%)	Soru Sayısı	Oran (%)		Soru Sayısı	Oran (%)	Soru Sayısı	Oran (%)
1981	26	83,8	5	16,2	1992	27	73,0	10	27,0
1982	26	81,2	6	18,8	1993	29	78,3	8	21,7
1983	23	71,8	9	28,2	1994	29	78,3	8	21,7
1984	23	76,6	7	23,4	1995	25	71,4	10	28,6
1985	21	72,4	8	27,6	1996	29	78,3	8	21,7
1986	22	73,3	8	26,7	1997	26	70,2	11	29,8
1987	32	86,4	5	13,6	1998	28	75,7	9	24,3
1988	31	83,7	6	16,3	1999	14	93,3	1	6,7
1989	32	86,4	5	13,6	2000	14	87,4	2	12,6
1990	34	85,0	6	15,0	2001	15	93,7	1	6,3
1991	32	80,0	8	20,0	2002	15	93,7	1	6,3
TOP LAM					553	-	142	-	
ORTALAMA					-	79,6	-	20,4	

Tablo 7: ÖSS'de (1981-2002) Yıllara Göre Coğrafya Sorularının Genel Özellikleri

Yıllar	Yorum Soruları		Temel Bilgi Soruları		Yıllar	Yorum Soruları		Temel Bilgi Soruları	
	Soru Sayısı	Oran (%)	Soru Sayısı	Oran (%)		Soru Sayısı	Oran (%)	Soru Sayısı	Oran (%)
1981	12	80,0	3	20,0	1992	14	93,3	1	6,7
1982	12	75,0	4	25,0	1993	12	80,0	3	20,0
1983	13	81,2	3	18,8	1994	13	86,7	2	13,3
1984	12	85,7	2	14,3	1995	13	86,7	2	13,3
1985	10	71,4	4	28,6	1996	15	100,0	-	-
1986	12	80,0	3	20,0	1997	13	86,7	2	13,3
1987	13	86,7	2	13,3	1998	14	93,3	1	6,7
1988	13	86,7	2	13,3	1999	14	93,3	1	6,7
1989	14	93,3	1	6,7	2000	14	87,5	2	12,5
1990	14	93,3	1	6,7	2001	15	93,7	1	6,3
1991	14	93,3	1	6,7	2002	15	93,7	1	6,3
TOPLAM						291	-	42	-
ORTALAMA						-	87,4	-	12,6

ÖSYM sınavlarında sorulan coğrafya sorularının %20.4'ü temel coğrafi bilgiye, %79.6'sı ise yoruma dayalı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6). ÖSS'de coğrafya ile ilgili toplam 14-16 arasında soru sorulduğunu; yıllara göre toplam soruların %71.4-%100'lük bir oranının yoruma dayalı sorular içerdiği, temel coğrafi bilgilere dayalı soruların ise toplam sorular içerisinde yüzde oranının en yüksek olduğu 1985 yılında %28.6'lık değere ulaştığı saptanmıştır (Tablo 7).

ÖYS'de coğrafya ile ilgili 15-25 arasında soru sorulduğu, toplam soruların %60 ile %87.5'luk bir oranının yoruma dayalı sorular içerdiği, temel coğrafi bilgilere dayalı soruların ise toplam sorular içerisinde %12.5 ile %40 arasında değişim gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 8).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversiteye giriş sınavlarında coğrafya sorularının temelini, çevrenin doğal ve beşeri olayları arasında neden-sonuç ilgisini kurduran ve bu olayların yeryüzündeki coğrafi dağılışlarını bulduran sorular oluşturmaktadır.

ÖSYM coğrafya sınav sorularının büyük çoğunluğunun coğrafyanın temel prensipleri (nedensellik, dağılış, ilgi-bağıllık) ışığında ve yoruma dayalı olarak düzenlendiği tespit edilmiştir.

ÖSYM sınavlarında sorulan coğrafya sorularının ders programları ile uygunluk göstermesi büyük önem taşımaktadır. ÖSYM sınavlarındaki sorular ezbere dayalı bilgidен çok konuları iyi kavramış olmayı, iyi mantık yürütebilmeyi gerektiren yani üst düzey zihinsel becerileri gerektiren sorulardır. Ancak sorulan soruların niteliği ile verilen eğitimin niteliği en az konu uygunluğu kadar önemlidir. (Morgil ve Atav, 1999). Ülkemizdeki eğitimin niteliği dikkate alınır; coğrafya sorularının ezbere dayalı bilgidен çok, konuları kavramış olmayı ve mantık yürütmeyi gerektiren sorulardan oluşması, ağırlıklı olarak ezbere dayalı bilgi içeren müfredat programları bu durumlarıyla coğrafya sınav soruları ile ters düşmektedir.

Ülkemizde coğrafya derslerinin okutulmasında öğretmen merkezli bir eğitim sisteminin benimsenmesi, öğrencilerin teorik boyutta konuları çok iyi bilmelerine rağmen sebep-sonuç ilişkisi içerisinde verilen coğrafi olayları yorumlamakta zorlandıkları açıktır. Tablo 6, 7, 8'de görüldüğü gibi sınav sorularının büyük çoğunluğunun yoruma dayalı olarak sorulması öğrencilerin bu tarz coğrafya sorularını cevaplama şansını azaltmaktadır.

Şahin'e göre coğrafya, bazılarının anladığı ve anlattığı gibi, istatistik bilgiler ve kuru bilgiler yığını değildir. Coğrafya araştırma sonuçlarının; harita, kesit, grafik ve fotoğraf gibi araç gereçlerle akılda sürekli kalacak şekilde öğrenilmesi ve öğretilmesi gereken bir bilimdir. Bu yollara yeteri kadar başvurulmadığı için, coğrafya öğretiminde genellikle ezbercilik ve kuru bilgi yığını sunma yolları ön plana çıkmakta ve coğrafya olduğundan başka bir görünüm kazanmaktadır (Şahin, 2001:17). Öğrencilere atlas ve istatistiksel bilgilerin, kalıp şeklindeki tanımların verilmesi ve bunların ortaöğretim coğrafya sınavlarında sorulması, öğrencileri doğal olarak ezberciliğe yöneltmektedir (Şahin, 2001). Müfredat programın ezberci eğitim sistemi ile yürütülmesi genellikle yoruma dayalı coğrafya sınav sorularının çözümünü güçleştirmektedir.

Orta öğretimde coğrafya derslerinin hedefleri arasında yer alan harita, resim, grafik, kesit, profil, veri tablosu ve şema gibi görsel malzemeyi yorumlama becerisini kazandırma konusundaki eksiklikler, bunlara ilişkin sınav sorularının çözümünde öğrencileri güç duruma düşürmektedir.

Daha önceden uygulanan iki aşamalı sınav ile günümüzde uygulanmakta olan tek aşamalı sınavın ortaya koyduğu sonuçların karşılaştırılması neticesinde her iki sınavında aynı sonucu verdiği yani aynı yüzdellik dilime aynı öğrenci grubunun girdiği dolayısıyla aralarında bir farkın olmadığı bilimsel olarak ortaya konmuştur. Tek aşamalı sınavın uygulanması ile iki aşamalı sınavın uygulanması arasında elde edilen sonuçlar açısından herhangi bir fark yoktur (Erol v.d., 2000) ÖSYM sınavlarında coğrafya sorularının analizi neticesinde yoruma dayalı soruların ÖSS'de ÖYS'ye oranla yüzde payının yüksek olması da tek aşamalı sınava geçişin coğrafya açısından yararlı olduğunun göstergesidir.

1981-2002 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavlarında sorulan coğrafya soruları, mevcut orta öğretim ders programlarıyla karşılaştırıldığında, ders programlarında yer alan tüm konularla uygunluk içinde olduğu, buna karşın bazı konularla ilgili daha fazla sorunun sınavlarda

yer aldığı görülmüştür. Sınavlarda sorulan coğrafya soruları incelendiğinde, soruların çözümünün iyi mantık yürütmeyi gerektirdiği ve genellikle yoruma dayalı sorulardan oluştuğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

Bu çalışma ile ÖSS ve ÖYS'de sorulan coğrafya sorularında hangi konularda yoğunlaşma olduğu, aynı bilgiyi her yıl ufak değişikliklerle yeniden sorma mantığının varlığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Coğrafya sınav sorularının incelenmesi neticesinde, bir kısım sorular yıllar içinde tekrar etmiş ya da birbirine çok benzeyen sorular şeklinde sorulmuştur. Özellikle çağımızda büyük önem taşıyan pek çok konudan sınavlarda hiç soru çıkmaması, buna karşın aynı konudan hemen hemen her yıl birden çok sorunun çıkması düşündürücüdür. Örneğin: ortaöğretimde günümüz dünya sorunları ve bunların çözümü konusunda temel görev coğrafya bilimine düşmektedir. Bu sorunların ve çözüm yollarının daha geniş ölçüde müfredat programına dahil edilip, üniversiteye giriş coğrafya sınav sorularında da bu konulara yoğunlaşmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

ÖSS'de soruların % 45.3'ü, ÖYS'de soruların % 44.2'si Lise 1 coğrafya konularına ilişkin olduğu göz önüne alındığında, bu sınıfta haftada 2 kredi ile müfredat programdaki konular öğretmenlerce yüzeysel işlenmesine rağmen güçlükle yetiştirilmektedir. Lise 1'deki dersin kredisinin en azından 1 saat artırılması gerekmektedir. Coğrafyanın temelini oluşturan ve sınavlardaki soruların neredeyse yarısını kapsayan Lise 1 coğrafya konularında detaya girme hususunda öğretmenlerin yaşadığı zaman darlığı sınavlarda öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

"Harita Bilgisi" konusuna ilişkin bazı sınav sorularında öğrencilerin soruyu çözebilmek için günlük hayatta hiçbir fayda sağlamayacak formülleri ezberlemesinin mantığı anlaşılabilir değildir. Bu tarz sorular coğrafya bilimine vizyon kaybettirmektedir.

Harita, tablo, grafik, diyagram, profil ve kesitler gibi görsel materyale ilişkin sınav sorularında salt veri okumadan ziyade, bu verilerin ışığında yorum yapacak tarzda soruların hazırlanması daha doğru olacaktır.

ÖSS ve ÖYS'de sorulan coğrafya sorularının büyük çoğunluğunun konularla ilgili yorum soruları içermesi (%70.2-93.7), ortaöğretim kurumlarında yürütülen öğretmen merkezli ve teorik ağırlıklı coğrafya eğitiminin tekrar gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ortaöğretim müfredat programlarında öğrencilere öğretilmesi amaçlanan coğrafya konularının çağın gereklerine uygun şekilde düzenlenmesi, etkili öğretim yöntemlerinin uygulanması ve öğrenci merkezli bir eğitim sisteminin esas alınması öğrencilerin yorum kabiliyetlerinin gelişimine yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Araş Seval, Ali Duru, İlhan Benligirayoğlu, Semra Durak ve Sunay Kılıçarslan. (2000), **Lise Coğrafya**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. ISBN 975-11-1720-8
- Araş Seval, Vedat Çalışkan. (2001), **Liseler İçin Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. ISBN 975-11-2170-1.
- Atalay, İbrahim. (2000a), **Türkiye Coğrafyası-1 (Fiziki)**. İstanbul: İnkılâp Yayınevi. ISBN 975-10-1580-4.
- Atalay, İbrahim. (2000b), **Ülkeler Coğrafyası**. İstanbul: İnkılâp Yayınevi. ISBN 975-10-1601-0.
- Atalay, İbrahim. (2001), **Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası**. İstanbul: İnkılâp Yayınevi. ISBN 975-10-1727-0.
- Erol Mustafa, Halil Çallica, Rabia Kalem, Tolga Gök, Nevzat Kavcar. (2000), "Yükseköğretime Geçiş Sınav Sisteminin Fizik Açısından İrdelenmesi ve Yeni Öneriler", **IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi: Bildiriler**, s.301, Ankara.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (1992a), "Ortaöğretim Kurumları Coğrafya Programı", **Tebliğler Dergisi**. Sayı:2357, s. 254-264, Ankara.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (1992b), "Ortaöğretim Kurumları Coğrafya 1, 2 Programı", **Tebliğler Dergisi**. Sayı:2369, s. 787-792, Ankara.

- Morgil İnci, Esin Atav. (1999), "1974-1997 Yıllarında ÖSYM Sınavlarında Sorulan Biyoloji Sorularının Değerlendirilmesi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı: 15, s.24-29, Ankara.
- Öztaş Haydar, Ayşe Karabulut, Ali Bal, Ali Sülün, Emek Turan, Fulya Öztaş, Çiğdem Efe. (1999), "1994-98 Yılları Arasında ÖSS Sınavında Sorulan Biyoloji Sorularının Kantitatif ve Kalitatif Analizi Üzerine Bir Araştırma", **Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:2, s. 172-176, Erzincan.
- Şahin, Cemalettin. (2001), **Türkiye'de Coğrafya Öğretimi**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ISBN 975-6859-17-2.

EK 1: Tablo 2. ÖSYM Sınavlarında (1981-2002) Sorulan Coğrafya Sorularının Yulara ve Konu Alanlarına Göre Dağılımı

KONULAR	Y I L L A R																				Toplam	Oran (%)		
	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00			01	02
Türkiye'de Tarım	4	5	5	6	4	6	2	4	6	3	4	5	3	2	2	8	3	2	-	2	i	2	79	11,4
Harita Bilgisi	6	4	3	4	3	4	5	>	2	5	2	3	2	i	1	-	2	1	-	1	1	1	54	7,8
Türkiye'nin Nüfusu	-	2	4	1	2	1	1	-	-	1	4	2	3	2	2	3	2	3	1	1	2	1	40	5,7
Coğrafi Koordinatlar	-	2	-	2	2	2	2	3	2	4	1	2	3	1	1	-	3	2	1	1	1	2	37	5,3
Genel İklim Özellikleri ve İklim Tipleri	4	-	1	-	1	-	1	2	5	6	1	1	3	-	4	2	2	2	1	-	-	37	5,3	
Yerin Şekli ve Hareketleri	1	2	2	-	-	-	1	2	-	-	1	1	1	2	4	2	2	2	-	1	2	-	27	3,9
Akarsular ve Şekillendirici Etkileri	2	1	1	-	1	1	3	-	3	1	2	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	23	3,3	
Sıcaklık	1	1	3	-	1	2	2	2	-	2	2	2	-	-	1	1	1	1	1	1	1	22	3,2	
Basınç ve Rüzgarlar	-	2	1	1	1	1	2	-	-	1	i	1	3	-	1	1	1	1	1	-	1	22	3,2	
Türkiye'de Hayvancılık	3	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	3	-	2	1	2	1	-	-	1	20	2,9	
Türkiye'nin Genel İklim Özellikleri ve Tipleri	1	1	2	3	2	-	1	3	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	1	-	20	2,9	
Ülkeler Coğrafyası	-	1	2	-	-	-	1	1	-	1	-	4	-	-	3	1	2	-	-	-	1	18	2,6	
Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları	-	1	-	3	1	-	1	1	1	3	i	1	2	2	-	-	1	-	-	1	-	19	2,7	
Nemlilik ve Yağış	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	1	2	3	2	1	1	1	-	1	-	-	18	2,6	
Türkiye'de Sıcaklık	1	-	1	-	2	1	1	3	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	16	2,3	
Türkiye'nin Deniz, Akarsu ve Gölleri	-	-	-	2	-	-	1	1	-	2	1	2	-	-	3	-	-	-	-	1	-	15	2,2	
Yerleşme Coğrafyası	2	-	-	-	1	4	1	-	-	-	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-	1	15	2,2	
Nüfus Coğrafyası	-	1	1	1	1	-	1	1	-	1	-	-	2	-	2	1	-	1	1	-	1	15	2,2	
Tarım ve Hayvancılık	1	-	-	2	-	1	1	2	2	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	14	2,0	
Türkiye'de S'arı	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	3	-	1	2	1	-	-	-	13	1,9	
Doğal Bitki Örtüsü	-	1	-	-	i	-	1	2	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	13	1,9	
Türkiye'nin Yer şekilleri	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	1	1	2	1	-	1	-	-	13	1,9	
Çözülme ve Toprak Oluşumu	2	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	10	1,4	
Türkiye'de Nemlilik ve Yağış	-	1	-	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	9	1,3	
Sunay Coğrafyası	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	8	1,2	
Atmosfer ve Özellikleri	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	8	1,2	
Türkiye'de Turizm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	1	-	6	0,8	
Türkiye'de Doğal Afetler ve Korunma Yolları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	6	0,8	
Türkiye'de Ulaşım	-	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	0,8	
Türkiye'de Yerleşme	1	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	6	0,8	
Türkiye'de Doğal Bitki Örtüsü	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	6	0,8	
Yeryuvarlığının Yapısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	2	-	-	-	6	0,8	
Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Korunması	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	5	0,7	
Türkiye'de Ormanlar ve İşletmeciliği	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	0,7	
Okyanus ve Denizlerde Hareket	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	5	0,7	
Kıyı Topografyası	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	4	0,6	
Madenler ve Enerji Kaynakları	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	0,6	
Türkiye'de Basınç ve Rüzgarlar	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	0,6	
Diğer Konular	-	2	-	1	3	1	3	2	1	2	4	5	3	1	5	2	3	3	2	2	-	2	47	6,8
Toplam Soru Sayısı	31	32	32	30	29	30	37	37	37	40	40	37	37	37	35	37	37	37	15	16	16	16	695	100,0

EK 2: Tablo 3. OSS'de (1981-2002) Sorulan Coğrafya Sorularının Yıllara ve Konu Alanlarına Göre Dağılımı

KONULAR	Y I L L A R																						Toplam	Oran (%)		
	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02				
Türkiye'de Tarım	2	3	2	1	3	3	1	3	4	2	2	2	1	1		3	2			2	1	2	40	12,1		
Harita Bilgisi	4	3	2	1	2	3	3		1	2	1	1	1	1						1	1	1	29	8,7		
Türkiye'nin Nüfusu		1	2	1	1	1				1	2	1	1		2	1	1		1	1	2	1	21	6,3		
Coğrafi Koordinatlar		1		2		2		3	1	2		1	1	1			1			1	1	1	21	6,3		
Genel İklim Özellikler ve İklim Tipleri	3					1	1		2	3	1		2		2		1		1				18	5,4		
Yerin Şekli ve Hareketleri		2	2										1	1	1	2				1	2		13	3,9		
Akarsular ve Şekillendirici Etkileri					1						1	2				1			1	1	1	1	9	2,7		
Sıcaklık			2		1		1	1					2			1				1		1	10	3,0		
Basınç ve Rüzgarlar		1			1		1					2	1	2					1			1	10	3,0		
Türkiye'de Hayvancılık	1			1		1		1				1		1		1		2	1			1	11	3,3		
Türkiye'nin Genel İklim Özellikleri ve Tipleri			2	3	1			1	1			1			1						1		11	3,3		
Ülkeler Coğrafyası			1							1	1			1			2					1	7	2,1		
Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları		1		1					1				1	1							1		6	1,8		
Nemlilik ve Yağış			1					1		1				H.J	1	1	1	1		1		1	10	3,0		
Türkiye'de Sıcaklık	1		1	1				1	1		1								1	1	1		10	3,0		
Türkiye'nin Deniz, Akarsu ve Gölleri					1	1			1		1		1								1		6	1,8		
Yerleşme Coğrafyası	1				1		1						1								1		6	1,8		
Nüfus Coğrafyası								1						2		2	1		1	1		1	10	3,0		
Tarım ve Hayvancılık	1						1							1					1	1			5	1,5		
Türkiye'de Sanayi							1					1			2				1	1			6	1,8		
Doğal Bitki Örtüsü						1			1				1	1	1	1	1		1				8	2,4		
Türkiye'nin Yer şekilleri		1							1												1		3	0,9		
Çözülme ve Toprak Oluşumu	1						1	1			1											1	5	1,5		
Türkiye'de Nemlilik ve Yağış				1		1					1	1									1		5	1,5		
Sanayi Coğrafyası		1								1							1	1	1	1			6	1,8		
Atmosfer ve Özellikleri			1	1											1								3	0,9		
Türkiye'de Turizm														1							1		2	0,6		
Türkiye'de Doğal Afetler ve Korunma Yolları											1					1			1				3	0,9		
Türkiye'de Ulaşım																				1			1	0,3		
Türkiye'de Yerleşme								1			1				1								3	0,9		
Türkiye'de Doğal Bitki örtüsü				1			1														1		3	0,9		
Yeryuvarlığının Yapısı											1												1	0,3		
Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Korunması																	1			1			2	0,6		
Türkiye'de Ormanlar ve İşletmeciliği	1						1																2	0,6		
Okyanus ve Denizlerde Hareket																										
Kıyı Topografyası																			1				1	0,3		
Madenler ve Enerji Kaynakları							1														1		1	0,3		
Türkiye'de Basınç ve Rüzgarlar																							1	0,3		
Diğer Konular		2			2	2	1	1	1			2	1		3		2	1	2	2		2	24	7,2		
Toplara Soru Sayısı	15	16	16	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	16	16	16	333	100,0	

EK2:Tablo3.0SS'de(1981-2002) Sorulan Coğrafya Sorularının Yıllara ve Konu Alanlarına Göre Dağılımı

KONULAR	Y I L L A R																						Toplam	Oran (%)		
	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02				
Türkiye'de Tarım	2	3	2	1	3	3	1	3	4	2	2	2	1	1	1	3	2			2	1	2	40	12,1		
Harita Bilgisi	4	3	2	1	2	3	3		1	2	1	1	1	1						1	1	1	29	8,7		
Türkiye'nin Nüfusu		1	2	1	1	1				1	2	1	1		2	1	1			1	1	2	21	6,3		
Coğrafi Koordinatlar		1		2		2		3	1	2		1	1	1			1			1	1	1	21	6,3		
Genel İklim Özellikleri ve İklim Tipleri	3					1	1		2	3	1		2		2		1		1				18	5,4		
Yerin Şekli ve Hareketleri		2	2										1	1	1	2				1	2		13	3,9		
Akarsular ve Şekillendirici Etkileri					1					1	2					1			1	1	1	1	9	2,7		
Sıcaklık			2		1		1	1					2			1				1			10	3,0		
Basınç ve Rüzgarlar		1				1		1				2	1	2					1			1	10	3,0		
Türkiye'de Hayvancılık	1			1		1		1				1		1		1		2	1			1	11	3,3		
Türkiye'nin Genel İklim Özellikleri ve Tipleri			2	3	1			1	1			1			1						1		11	3,3		
Ülkeler Coğrafyası			1							1	1		1			2						1	7	2,1		
Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları		1		1					1				1	1								1	6	1,8		
Nemlilik ve Yağış			1					1		1				2	1	1	1	1		1			10	3,0		
Türkiye'de Sıcaklık	1		1	1				1	1		1								1	1	1		10	3,0		
Türkiye'nin Deniz, Akarsu ve Gölleri				1	1			1		1			1								1		6	1,8		
Yerleşme Coğrafyası	1				1		1						1				1					1	6	1,8		
Nüfus Coğrafyası								1		1				2		2	1		1	1		1	10	3,0		
Tarım ve Hayvancılık	1						1							1				1	1				5	1,5		
Türkiye'de Sanayi							1					1			2				1	1			6	1,8		
Doğal Bitki Örtüsü						1			1				1	1	1	1	1		1				8	2,4		
Türkiye'nin Yer şekilleri		1						1													1		3	0,9		
Çözülme ve Toprak Oluşumu	1						1	1			1											1	5	1,5		
Türkiye'de Nemlilik ve Yağış				1		1					1	1									1		5	1,5		
Sanayi Coğrafyası		1								1							1	1	1	1			6	1,8		
Atmosfer ve Özellikleri			1	1											1								3	0,9		
Türkiye'de Turizm														1							1		2	0,6		
Türkiye'de Doğal Afetler ve Korunma Yolları											1					1		1					3	0,9		
Türkiye'de Ulaşım																			1				1	0,3		
Türkiye'de Yerleşme								1			1				1								3	0,9		
Türkiye'de Doğal Bitki Örtüsü				1			1														1		3	0,9		
Yeryuvarlığının Yapısı											1												1	0,3		
Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Korunması																	1			1			2	0,6		
Türkiye'de Ormanlar ve İşletmeciliği	1						1																2	0,6		
Okyanus ve Denizlerde Hareket																										
Kıyı Topografyası																			1				1	0,3		
Madenler ve Enerji Kaynakları																					1		1	0,3		
Türkiye'de Basınç ve Rüzgarlar						1																	1	0,3		
Diğer Konular		2			2	2	1	1	1	1		2	1		3		2	1	2	2		2	24	7,2		
Toplam Soru Sayısı	15	16	16	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	16	16	16	333	100,0	

